

Świdnik, dnia 30.12.2024 r.

1. Gmina Miejska Świdnik
ul. Stanisława Wyspiańskiego 27
21-040 Świdnik
NIP: 7122904551
REGON: 431019359
e-mail: urząd@e-swidnik.pl
w imieniu, której występuje
Marcin Dmowski – Burmistrz Miasta Świdnik
reprezentujący poniższe podmioty na podstawie załączonych pełnomocnictw

2. Gmina Miasto Lubartów
ul. Jana Pawła II 12
21-100 Lubartów
NIP: 7141901186
REGON: 431019388
w imieniu której występuje:
Krzysztof Paśnik – Burmistrz Miasta Lubartów

3. Gmina Miasto Puławy
ul. Lubelska 5
24-100 Puławy
NIP: 7162657627
REGON: 431019371
w imieniu, której występuje:
Paweł Maj – Prezydent Miasta Puławy

4. Gmina Miasto Kraśnik
Ul. Lubelska 84
23-200 Kraśnik
NIP: 7151907032
REGON: 431019402
w imieniu której występuje:
Krzysztof Staruch – Burmistrz Miasta Kraśnik

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Petycja

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014r. o petycjach (Dz.U. z 2018 r., poz. 870), działając w interesie publicznym oraz podmiotów wnoszących petycję, składamy petycję dotyczącą:

I. Zmiany rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2024 r., poz. 816), zwanego dalej „Rozporządzeniem” poprzez:

1. Wyodrębnienie w § 2 Rozporządzenia, jako odrębna kategoria usług, które nie wymagają specjalistycznego wykształcenia;

2. Zmiany § 3 Rozporządzenia poprzez:

1) dodanie zapisu umożliwiającego wykonywanie części wyodrębnionych usług określonych w § 2 przez osoby, które nie posiadają wymaganych kwalifikacji zawodowych, ale posiadają co najmniej trzymiesięczne doświadczenie w świadczeniu tego rodzaju usług oraz ukończyły kursy przygotowujące do pełnienia specjalistycznych usług organizowane przez jednostki i stowarzyszenia świadczące specjalistyczne usługi;

2) uzupełnienie w ust. 1 wykazu zawodów o siostry PCK, opiekunów medycznych i opiekunów osoby starszej;

3) uszczegółowienie w ust. 3 zapisu „trzymiesięczne doświadczenie zawodowe”.

II. Wydanie przepisów wykonawczych odnośnie minimalnych wymagań kwalifikacyjnych w zawodzie opiekunka środowiskowa uwzględniających wykształcenie zdobyte na kursach dokształcających w tym zakresie oraz siostra PCK uwzględniających szkolenia prowadzone przez Polski Czerwony Krzyż.

III. Wydanie wytycznych dla wojewodów odnośnie przeprowadzanych kontroli w zakresie świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi dotyczących uznania za uprawnione do świadczenia takich usług osoby, które nie posiadają formalnego potwierdzenia wymaganych kwalifikacji ale posiadają dyplomy i certyfikaty potwierdzające wiedzę, umiejętności i doświadczenie w wykonywaniu usług tego rodzaju, oraz przyznanie w takiej sytuacji oceny pozytywnej z nieprawidłowościami odnośnie wyników kontroli, a także odstąpienie od zwrotu dotacji.

Uzasadnienie

Ad. I i II

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 1996r. w sprawie rodzajów specjalistycznych usług opiekuńczych oraz kwalifikacji osób świadczących takie usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi, zasad i trybu ustalania i pobierania opłat za te usługi, jak również warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat (Dz. U. z 1997 r. nr 2 poz.12) w § 3 ust. 3 stanowiło, że specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi mogą być świadczone przez osoby bez przygotowania zawodowego o których mowa w ust. 1, posiadające co najmniej roczny staż pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi. Z dniem 1 października 2005 r. rozporządzenie zostało zastąpione przez rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2005 r. nr 189 poz. 1598). W § 3 rozporządzenia

ustalono zamknięty katalog zawodów świadczących specjalistyczne usługi w którym wymieniono m.in. opiekunkę środowiskową. W ust. 3 tego paragrafu ustalono, że w uzasadnionych przypadkach specjalistyczne usługi mogą być świadczone przez osoby, które zdobywają lub podnoszą wymagane kwalifikacje zawodowe, posiadają co najmniej roczny staż pracy w jednostkach, o których mowa w ust. 2 i mają zapewnioną możliwość konsultacji z osobami świadczącymi specjalistyczne usługi, posiadającymi wymagane kwalifikacje. Następnie rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 lipca 2006 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2006 r. nr 134 poz. 943) w § 3 ust. 1 poszerzono katalog zawodów oraz umożliwiono wykonywanie usług przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania zawodu dającego wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć określone specjalistyczne usługi. Dodano również możliwość odbycia stażu w innej jednostce niż wymienione w § 3 ust. 1-5, świadczącej specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Kolejna zmiana dokonana rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 16 lutego 2023 r. zmieniająca rozporządzenie w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2023 r., poz. 395) zmniejszyła wymiar obowiązkowego doświadczenia zawodowego z pół roku do trzech miesięcy.

Analizując powyższe przepisy i wprowadzone zmiany widać wyraźnie, że ustawodawca za każdym razem łączył wymagania odnośnie doświadczenia zawodowego i jednostek w których można takie doświadczenie zdobyć. Nadal jednak nie rozwiązuje to problemu ze znalezieniem pracowników mających wymagane wykształcenie, chętnych do świadczenia tego rodzaju usług. Wraz ze zmianą przepisów w 2005 r., gdy na rynku pracy zaczęło brakować osób do świadczenia tego rodzaju usług to stowarzyszenia świadczące dotychczas usługi specjalistyczne zaczęły we własnym zakresie kształcić opiekunki środowiskowe i siostry PCK. Na terenie województwa lubelskiego są to Stowarzyszenie „Egida” i Polski Czerwony Krzyż. Wydawane przez nich dyplomy i certyfikaty potwierdzają ukończenie kursów w zakresie uzyskania uprawnień m.in. w zawodzie opiekunka środowiskowa i siostra PCK oraz do świadczenia specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Od 2005 r., przez okres kilkunastu lat, te dyplomy i certyfikaty uznawane były jako dokumenty uprawniające do wykonywania specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W latach 2022-2024 r. pracownicy Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie przeprowadzili kontrole w zakresie sposobu organizacji specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz kwalifikacji osób świadczących specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Gminie Miejskiej Świdnik, Gminie Miasto Lubartów, Gminie Miasto Puławy i Gminie Miasto Kraśnik.

We wszystkich czterech jednostkach stwierdzono, że osoby świadczące usługi w większości nie posiadały kwalifikacji wymaganych do świadczenia specjalistycznych usług i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Organ kontrolujący nie uznał za wystarczające dyplomy, świadectwa i certyfikaty kwalifikacji zawodowej wydane przez Stowarzyszenie „Egida” i Polski Czerwony Krzyż.

Chcąc realizować powyższe zadanie zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem, aktualną interpretacją tych przepisów oraz zaleceniami przedstawionymi przez Wojewodę

Lubelskiego, po przeprowadzonych kontrolach pojawił się znaczący problem odnośnie pracowników mogących wykonywać to zadanie. Działające na terenie województwa lubelskiego dwa podmioty: Stowarzyszenie „Egida” oraz PCK nie dysponują osobami, które posiadałyby odpowiednie wykształcenie do wykonywania specjalistycznych usług i nie mogą takich osób pozyskać. W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kraśniku, od kilku miesięcy, pomimo ponawianej rekrutacji, nie zgłosiła się żadna osoba, która spełniałaby kryteria dotyczące kwalifikacji zawodowych, a także odbytej praktyki czy specjalistycznych szkoleń, aby móc realizować specjalistyczne usługi.

W naszym przekonaniu wymagania określone w rozporządzeniu dotyczące kwalifikacji osób świadczących specjalistycznych usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi są nieadekwatne do realnych zasobów kadrowych, którymi dysponują oferenci/wykonawcy wyłaniani podczas konkursów czy przetargów na realizację ww. zadania. Na rynku pracy, szczególnie w małych miejscowościach, brak jest osób posiadających określone w aktualnie obowiązujących przepisach wykształcenie do świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych. W tej sytuacji wskazane byłoby wyodrębnienie kategorii specjalistycznych usług opiekuńczych, które nie wymagają specjalistycznego wykształcenia i mogą być wykonywane przez osoby, które posiadają co najmniej trzymiesięczne doświadczenie w świadczeniu tego rodzaju usług oraz ukończyły kursy przygotowujących do pełnienia specjalistycznych usług organizowane przez jednostki i stowarzyszenia świadczące specjalistyczne usługi.

Kolejny problem istnieje w interpretacji zapisów ww. rozporządzenia dotyczących § 3 ust. 1, który stanowi, że specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi są świadczone przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania zawodu: pracownika socjalnego, psychologa, pedagoga, logopedy, terapeuty zajęciowego, pielęgniarki, asystenta osoby niepełnosprawnej, opiekunki środowiskowej, specjalisty w zakresie rehabilitacji medycznej, fizjoterapeuty lub innego zawodu dającego wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć określone specjalistyczne usługi.

Ustawodawca nie zdefiniował pojęcia „innego zawodu”, co w kontekście sprawowanego nadzoru, jak również wykonywania specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, przez osoby legitymujące się różnego rodzaju dyplomami i zaświadczeniami, potwierdzającymi umiejętności w zakresie świadczenia tego rodzaju usług budzi liczne wątpliwości. Niedoprecyzowanie powyższych zapisów daje pole do przyjmowania własnych interpretacji, które w następstwie prowadzą do kwestionowania ich przez organy nadzorcze podczas czynności kontrolnych.

Pojawiają się wątpliwości czy wskazane usługi może świadczyć osoba z kwalifikacjami „siostra PCK”. W odniesieniu do zawodu „siostra PCK”, należy podkreślić, że jest to zawód wymieniony w rejestrze zawodów dla potrzeb rynku pracy – kod 532202. Szczegółowy opis zawodu jest dostępny w opracowaniu pt. *„Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+ Informacja o zawodzie siostra PCK (532202) pracownicy domowej opieki osobistej. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Warszawa 2018.*

Z opisu zawodu wynika, że głównym celem pracy siostry PCK jest wspomaganie podopiecznego we wszystkich jego aktywnościach dnia codziennego. W zależności od potrzeb podopiecznego, wykonuje ona czynności pielęgnacyjne i higieniczne, gospodarcze, opiekuńcze, zapewnia wsparcie psychiczne. Do obowiązków siostry PCK należy pomoc w utrzymaniu porządku. Osoba wykonująca ten zawód pracuje samodzielnie, współpracuje ściśle z lekarzem, pielęgniarką środowiskową i rodziną podopiecznego.

W naszej ocenie siostry PCK posiadają kompetencje, które pozwalają im wykonywać zdecydowaną większość czynności wskazanych w § 2 Rozporządzenia.

Wprowadzenie zmiany poprzez dodanie zawodu siostry PCK, opiekunów medycznych i opiekunów osoby starszej do katalogu osób uprawnionych do świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz określenie minimalnych wymagań kwalifikacyjnych w tym zawodzie, naszym zdaniem wyeliminowałaby w znacznej mierze problemy z pozyskaniem kadry dla faktycznych realizatorów zadania. To pozwoliłoby z jednej strony zabezpieczyć w tym zakresie społeczność lokalną, a z drugiej uchronić organy przed wydatkowaniem dotacji niezgodnie z przeznaczeniem.

Pomocne byłoby również wydanie przepisów wykonawczych odnośnie zdobycia zawodu opiekunki środowiskowej oraz siostry PCK, które uwzględniałoby szkolenia prowadzone przez Polski Czerwony Krzyż oraz stowarzyszenia realizujące zadania z zakresu specjalistycznych usług opiekuńczych. Obecnie obowiązujące w zakresie kwalifikacji na stanowisku opiekunka środowiskowa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (Dz.U. z 2021 r., poz. 1960 z późn. zm.) określa, że taka osoba powinna posiadać dyplom w zawodzie lub świadectwo potwierdzające kwalifikacje w zawodzie lub certyfikat kwalifikacji zawodowej. Przy czym nie określa ono dokumentów, którymi powinna legitymować się osoba świadcząca specjalistyczne usługi opiekuńcze. Jednocześnie pracownik samorządowy, który nie spełniał w dniu wejścia w życie rozporządzenia minimalnych wymagań kwalifikacyjnych w zakresie wykształcenia, umiejętności zawodowych lub stażu pracy może być nadal zatrudniony na tym stanowisku. W takim przypadku uwzględnia się, w zakresie minimalnych wymagań kwalifikacyjnych dotyczących wykształcenia oraz umiejętności zawodowych, zaświadczenie o ukończeniu kwalifikacyjnego kursu zawodowego w zawodzie uzyskane przed dniem wejścia w życie rozporządzenia. I znowu ustawodawca nie określa o jakie kursy chodzi. Istnieją w tym zakresie różne interpretacje. Poza tym uregulowania te dotyczą pracowników samorządowych. Nie ma żadnych przepisów które nakazywałyby stosować je przy zatrudnianiu opiekunek środowiskowych przez inne podmioty. Naszym zdaniem powinny być uznawane za prawidłowe świadectwa i certyfikaty wydawane przez stowarzyszenia i inne jednostki kształcące w poprzednich latach w zakresie specjalistycznych usług opiekuńczych oraz PCK. Były to dokumenty przez wiele lat uznawane za potwierdzające kwalifikacje w zawodzie opiekunka środowiskowa i siostra PCK. Wydanie przepisów wykonawczych w tym zakresie pomogłoby wszystkim podmiotom świadczącym usługi z zakresu pomocy społecznej prowadzić działalność zgodnie z prawem.

Również zmiana dokonana rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 16 lutego 2023 r., która zamieniła staż pracy na doświadczenie zawodowe oraz

zmniejszyła jego wymiar z pół roku do trzech miesięcy jest niejasna i może być różnie interpretowana przez organy nadzoru, co w konsekwencji znowu narazi gminy na zwrot dotacji i związane z tym konsekwencje dyscyplinarne. Rozważając literalnie zapisy przepisów rozporządzenia trudno jest zinterpretować „trzymiesięczne doświadczenie zawodowe”, tj. w jakim wymiarze miałyby być realizowane i w jakiej konkretnie formie to doświadczenie powinno być nabyte (umowa o pracę, zlecenie, umowa o świadczenie usług do której należy stosować w odpowiedni sposób zlecenie, wolontariat, praktyki, czy też zwykła niesformalizowana pomoc). Dla przykładu, czy realizowana w trakcie studiów praktyka studencka w jednej ze wskazanej w rozporządzeniu instytucji, która może odbywać się w okresie 3 miesięcy, w wymiarze kilku godzin tygodniowo, to właściwe doświadczenie zawodowe? Analogicznie czy osoby świadczące pomoc w formie wolontariatu albo osoby z wykształceniem medycznym (pielęgniarki), które mają w trakcie realizacji powierzonych im obowiązków styczność z osobami borykającymi się z zaburzeniami psychicznymi nabywają w ten sposób doświadczenie zawodowe? Przykładów takich może być dużo więcej. Brak jednoznacznego zapisu znowu będzie skutkował w przyszłości konsekwencjami finansowymi dla gmin, które pomimo należytej staranności mogą interpretować zapisy rozporządzenia niezgodnie z późniejszą wykładnią dokonaną przez organy kontroli.

Pochylając się nad zagadnieniem trzeba uznać, że specjalistyczne usługi opiekuńcze muszą być realnie dostępne w katalogu wsparcia, które oferuje pomoc społeczna. Nie może być tak, że gminy aby nie narażać się na zarzut działań niezgodnych z prawem, będą ograniczać te usługi do minimum i specjalistyczne usługi nie będą świadczeniami równorzędnymi z innymi, które udzielane są w oparciu o ustawę o pomocy społecznej.

Przekazując powyższe informacje, pragniemy zwrócić uwagę na powstający problem społeczny, nie tylko w województwie lubelskim, ale i w innych województwach, gdzie z powodu braku odpowiedniej kadry opiekunek spełniających kwalifikacje zgodne z rozporządzeniem, gminy nie będą w stanie realizować zadania związanego ze specjalistycznymi usługami.

Poza tym jest niesprawiedliwe, że za błędy i niejasności w obowiązujących przepisach odpowiedzialność ponoszą gminy, które obowiązane są je stosować. Pomimo dołożenia należytej staranności gminy nie mają możliwości realizacji powierzonego zadania z zakresu świadczenia usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami. Problem ten dotyczy nie tylko gmin-autorów tej petycji, ale prawdopodobnie większości gmin w województwie lubelskim i w całej Polsce, a na pewno wszystkich którzy wykonują zleczone zadania za pośrednictwem Polskiego Czerwonego Krzyża.

Ad. III

W latach 2022-2024r.pracownicy Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie na podstawie art. 22 pkt 8 i art. 127 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz.U. z 2022 r. poz. 2285 z późn. zm.) przeprowadzili kontrole w:

1. Gminie Miejskiej Świdnik (Centrum Usług Społecznych i Urząd Miasta Świdnik) w zakresie oceny zgodności zatrudnienia dyrektora Centrum Usług Społecznych w Świdniku z wymaganymi na tym stanowisku kwalifikacjami, sposobu organizacji specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz kwalifikacji osób świadczących specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Czynności kontrolne realizowane były w oparciu o upoważnienie z dnia 5 maja 2022 r., znak: PS-V.0030.24.2022 wydane przez Zastępcę Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej LUW w Lublinie, działającego z upoważnienia Wojewody Lubelskiego i dotyczyły okresu od dnia 1 stycznia 2021r. do 31 grudnia 2022r., a upoważnienie było przedłużane trzykrotnie – w dniu 26 maja 2022 r. na okres do 28 lutego 2023 r., w dniu 1 marca 2023 r. na okres do 31 maja 2023 r. i w dniu 31 maja 2023 r. na okres do 14 lipca 2023 r.

2. Gminie Miasto Lubartów w zakresie oceny zgodności zatrudnienia pracowników z wymaganymi kwalifikacjami, sposobu realizacji zadań pomocy społecznej z zakresu administracji rządowej i zadań własnych gminy dofinansowanych z budżetu państwa oraz kierowania i ponoszenia odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej. Czynności kontrolne realizowane były w oparciu o upoważnienie z dnia 20 maja 2024 r., PS-V.0030.32.2024 wydane przez Zastępcę Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej LUW w Lublinie, działającego z upoważnienia Wojewody Lubelskiego i dotyczyły okresu od dnia 22 maja 2024 r. do dnia 29 lipca 2024 r.

3. Gminie Miasto Kraśnik (Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kraśniku) w zakresie oceny zgodności zatrudnienia pracowników z wymaganymi kwalifikacjami, sposobu realizacji zadań pomocy społecznej z zakresu administracji rządowej i zadań własnych gminy dofinansowanych z budżetu państwa oraz kierowania i ponoszenia odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej. Czynności kontrolne realizowane były w oparciu o upoważnienie z dnia 6 czerwca 2023r., znak: PS-V.0030.47.2023, wydane przez Zastępcę Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej LUW w Lublinie, działającego z upoważnienia Wojewody Lubelskiego i dotyczyły okresu od dnia 1 stycznia 2022r. do 31 grudnia 2023r., a upoważnienie było przedłużane w dniu 5 lipca 2023 r. na okres do 31 stycznia 2024 r.

4. Gminie Miejskiej Puławy (Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Puławach) w zakresie oceny sposobu organizacji i realizacji przez Miasto Puławy specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym kwalifikacji osób świadczących specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Czynności kontrolne realizowane były w oparciu o upoważnienie z dnia 26 sierpnia 2024 r., znak: PS-V.0030.56.2024 wydane przez Zastępcę Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej LUW w Lublinie, działającego z upoważnienia Wojewody Lubelskiego i dotyczyły okresu od dnia 1 stycznia 2023r. do 01 września 2024 r.

We wszystkich czterech jednostkach stwierdzono, że osoby świadczące usługi w większości nie posiadały kwalifikacji wymaganych do świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Uznano, że w tym zakresie część dotacji została wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem i zobowiązano gminy do jej zwrotu wraz z odsetkami.

1. Gmina Miejska Świdnik – Decyzja Wojewody Lubelskiego FB-II.3.122.2.2.2024 z dnia 8 marca 2024 r. – do zwrotu kwota 394 723,04 zł wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, liczonymi od dnia przekazania środków.
2. Gmina Miasto Lubartów nie otrzymała takiego zobowiązania, ponieważ nie sporządzono jeszcze protokołu z czynności kontrolnych.
3. Gmina Miasto Kraśnik – Zalecenia Pokontrolne PS-I.31.2.2023 z dnia 19 czerwca 2024r.- do zwrotu kwota dotycząca dotacji celowej na realizację specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w łącznej wysokości 502 414,32 zł wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, liczonymi od dnia przekazania środków. Ponadto do zwrotu kwota dotycząca dofinansowania zadania własnego gminy o charakterze obowiązkowym tj. świadczenia usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług, w miejscu zamieszkania z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w ramach Programu „Opieka 75+” w łącznej wysokości 150.584,22 zł wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych. Gmina Miasto Kraśnik obecnie oczekuje na wydanie Decyzji Wojewody Lubelskiego dotyczącej zwrotu powyższych należności.
4. Gmina Miasto Puławy - dotychczas nie została wydana decyzja, wniesiono zastrzeżenia do protokołu. Gmina czeka na stanowisko LUW, które jak wynika z nieoficjalnych informacji będzie negatywne.

Na wstępie należy zwrócić uwagę, że Wojewoda Wielkopolski odnośnie podobnej kontroli przeprowadzonej w 2023 r., pomimo uznania, że osoby świadczące specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi nie posiadają kwalifikacji do wykonywania zawodów wymienionych w § 3 ust. 1 ww. rozporządzenia, ocenił pozytywnie działalność jednostki. W zaleceniach pokontrolnych zobowiązał jednostkę do podjęcia działań mających na celu realizację specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi przez osoby posiadające kwalifikacje zawodowe zgodne z § 3 rozporządzenia i nie domagały się zwrotu udzielonej dotacji.

Różne decyzje podejmowane przez Wojewodów w takich samych sprawach wskazują na konieczność wydania wytycznych w tym zakresie.

Zgodnie z art. 50 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r., poz. 1283 z późn. zm.) specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi przysługują osobie, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona oraz są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. Dopiero trzecim kryterium jest świadczenie tych usług przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Wymagania odnośnie wykształcenia określona są w § 3 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2024 r., poz. 816).

Jak wykazano w I części petycji przepisy te są niejasne, budzą wątpliwości w zakresie interpretacji nie tylko gmin, ale również organów kontrolnych i ministerstw. O tym, że

interpretacja tych przepisów jest niejednoznaczna świadczy fakt zwrócenia się przez zespół kontrolujący, w trakcie trwania kontroli, do Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej o dokonanie wykładni spornych przepisów. Wojewoda Lubelski ustalenia kontrolujących oparł na wykładni zaprezentowanej przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej w piśmie z dnia 6 marca 2023 r., znak: DPS-V.070.58.2023.DW, chociaż sam departament Ministerstwa w treści swojej interpretacji wskazał, że ich opinia nie jest wiążąca i możliwe są inne oceny.

Poza tym Departament Pomocy i Integracji Społecznej odnosząc się do wątpliwości dotyczących kwalifikacji na stanowisku „Opiekunka środowiskowa” oparł się na rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (Dz. U. z 2021 r., poz. 1960 z późn. zm.), chociaż nie ma żadnych podstaw prawnych do stosowania tych przepisów przy zatrudnianiu opiekunek środowiskowych przez inne podmioty. Przy czym, jak potwierdził Departament również ten dokument nie określa zakresu dokumentów, którymi powinna legitymować się osoba świadcząca specjalistyczne usługi opiekuńcze. Powinna tylko posiadać dyplom w zawodzie lub świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie lub certyfikat kwalifikacji zawodowej.

Przez wiele lat powszechnie były uznawane za wystarczające do świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych dyplomy, świadectwa i certyfikaty potwierdzające uzyskanie kwalifikacji na kursach prowadzonych przez różne organizacje i stowarzyszenia w tym PCK, jak również na kursach organizowanych w ramach dotacji unijnych.

Pominięcie zawodu m.in. Siostry PCK w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego nie sprawia, że zawód ten nie istnieje. PCK jako instytucja szkoleniowa posiada opracowany program i system szkolenia w tym zawodzie. Certyfikaty VCC/ICVC w swojej treści potwierdzają posiadanie kwalifikacji w danym zawodzie, w związku z tym, osoby je posiadające uprawnione są do wykonywania danego zawodu. Podobne stanowisko prezentują Wojewódzkie Urzędy Pracy w całym kraju, zwłaszcza w obszarze projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Kwalifikacje niewłączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, odgrywają istotną rolę w poszczególnych środowiskach działalności społecznej bądź zawodowej. Wymagane jest aby posiadały stworzony własny system walidacji i certyfikowania, ze względu na brak regulacji ze strony Państwa Polskiego. Podmioty takie jak VCC/ICVC/PCK posiadają w swojej ofercie kilkaset takich kwalifikacji, dla których opracowany został system walidacji oraz certyfikowania wcześniej określonych efektów uczenia się.

Poza tym w rozporządzeniu w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych w § 1 ust. 1 określono, że „specjalistyczne usługi są świadczone przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania (...) innego zawodu dającego wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć określone specjalistyczne usługi”. Ustawodawca położył tutaj nacisk na wiedzę i umiejętności do świadczenia określonych specjalistycznych usług, a nie na formalne kwalifikacje do konkretnego zawodu.

Posiadane kwalifikacje potwierdzone dyplomami, certyfikatami przez osoby świadczące specjalistyczne usługi opiekuńcze są wystarczające do świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie:

- kształtowania umiejętności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych i społecznych,
- pomocy w dostępie do świadczeń zdrowotnych - współpracy z lekarzem, pielęgniarką, realizacja recept,
- pomocy w sytuacjach kryzysowych,
- załatwianiu spraw urzędowych,
- zapewnienie osobom objętym pomocą dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i edukacyjnych,
- pomoc w gospodarowaniu zasobami finansowymi oraz czuwaniem nad terminowym uiszczaniem opłat i innych zobowiązań finansowych.

Należy zwrócić uwagę, że Wojewoda Lubelski udzielając dotacji na świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz zawierając z gminami umowy nie przekazał żadnych wytycznych dotyczących sposobu realizacji zadania. W związku z tym, że zastrzeżenia i zarzuty w zakresie kwalifikacji osób realizujących specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi były podnoszone przez kontrolujących dopiero w momencie prowadzenia kontroli, to powinny mieć charakter następczy i dotyczyć dopiero kolejnych umów.

Gminy nie powinny ponosić odpowiedzialności za błędy i niejasności w obowiązujących przepisach i brak jednoznacznych wytycznych organów udzielających dotacji. W tej sytuacji zasadne i sprawiedliwe jest przyjęcie do specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi już zrealizowanych interpretacji, która umożliwi uznanie za uprawnione do świadczenia takich usług osoby, które nie posiadają formalnego potwierdzenia wymaganych kwalifikacji, ale posiadają dyplomy i certyfikaty potwierdzające wiedzę, umiejętności i doświadczenie uzyskane na kursach organizowanych przez stowarzyszenia, spółki, itp. specjalizujące się w wykonywaniu usług tego rodzaju oraz na kursach w ramach dotacji unijnych.

Pozwoli to zatwierdzić dotychczasową praktykę w realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ujednoczyć zasady oceny wykonywania tych usług stosowane przez wojewodów w różnych województwach.

Jeśli specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi były wykonywane zgodnie z art. 50 ust. 1, 2 i 4 ustawy o pomocy społecznej, cel dotacji został osiągnięty, wszystkie osoby uzyskały zaspokojenie potrzeb zgodnie z wymogami określonymi w decyzjach, to nie ma podstaw do stwierdzenia, że dotacja została wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem i przyznanie negatywnej oceny wyników kontroli. W takiej sytuacji powinna być przyznana ocena pozytywna z nieprawidłowościami oraz zobowiązanie gmin do usunięcia tych nieprawidłowości.

Wobec powyższego, konieczna wydaje się zmiana obowiązujących przepisów w powyżej określonym zakresie, a do tego czasu wydanie wytycznych dla wojewodów, które ujednoczą działania organów kontrolujących oraz umożliwią gminom zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi właściwą opiekę.

Oświadczam, że wyrażamy zgodę na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję lub urzędu go obsługującego danych osobowych podmiotu wnoszącego petycję, w którego interesie wnoszona jest petycja.

Załączniki:

- 3 pełnomocnictwa.

Do wiadomości:

1. Wojewoda Lubelski
Lubelski Urząd Wojewódzki
ul. Spokojna 4
20-914 Lublin
2. Minister Finansów
Ministerstwo Finansów
ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa